

Panie Przewodniczący, Wysoka Rado, Czcigodny Ks. Proboszczu, Szanowni Kombatanci, Zaproszeni goście

III Rzesza i Związek Sowiecki napadając na II Rzeczypospolitą we wrześniu 1939 r., łamiąc tym samym wszelkie umowy międzynarodowe, rozpoczęły trwający ponad sześć lat konflikt zbrojny, który według szacunków pochłonął na świecie co najmniej sześćdziesiąt milionów ludzkich istnień. Dla Polski wojna oznaczała nie tylko utratę niepodległości odzyskanej przed zaledwie dwoma dziesięcioleciami, ale także największe na świecie straty biologiczne, materialne i kulturowe, a poza ofiarami śmiertelnymi także obrażenia fizyczne i psychiczne obserwowane przez wiele dziesięcioleci po 1945 r.

Na terenie naszego kraju Niemcy założyli setki obozów koncentracyjnych, obozów zagłady i obozów pracy, które miały doprowadzić do całkowitego wymordowania polskich Żydów, a także znaczącej części samych Polaków. Stosując terror – rozstrzeliwania, osadzanie w więzieniach i obozach – zamierzano wyeliminować rzeczywistych i potencjalnych przywódców kształtującego się od pierwszych dni wojny ruchu oporu oraz warstwę przywódczą narodu – księży, nauczycieli czy urzędników państwowych. Od pozostałych, pod groźbą śmierci, wymagano bezwzględного posłuszeństwa. Pozbawiony elity naród miał się stać tanią, niewykształconą i eksploatowaną siłą roboczą, pracującą przymusowo zarówno w okupowanym kraju, jak i w III Rzeszy.

Podobne mechanizmy działania, choć za sprawą innych metod represji, podjęli wobec polskich obywateli żyjących na Kresach Wschodnich - Sowieci. Symbolem ich polityki stały się bezkresy Syberii i Kazachstanu, na które w nieludzkich warunkach zesłano przeszło trzysta tysięcy osób. Symbolem ich polityki stała się także Zbrodnia Katyńska, w ramach której, strzałem w tył głowy, pozbawiono życia przeszło 21 tys. polskich oficerów, podoficerów i szeregowych żołnierzy Wojska Polskiego.

Polacy, co należy podkreślić, podjęli także walkę z wrogiem w obronie Ojczyzny, ale też na wielu innych frontach wojny. Podczas niemieckiej i sowieckiej okupacji budowali struktury Państwa Podziemnego oraz chwyтали za broń, aby wyzwolić się od najeźdźców.

II wojna światowa jest dziś tym silniej pamiętana na dawnych Kresach, w tym na ziemiach przedwojennego województwa lwowskiego - w skład którego wchodziła również Ziemia Lubaczowska gdyż członkowie Ukraińskiej Powstańczej Armii, zbrojnego ramienia Organizacji Ukraińskich Nacjonalistów, podjęli tu działania zmierzające do całkowitej, z góry zaplanowanej eksterminacji ludności polskiej. Przyniosło to niezabliźnioną do dzisiaj ranę, tym bardziej, że polskim ofiarom nadal odmawia się na Ukrainie godnego pochówku i godnego upamiętnienia.

Konsekwencją II wojny światowej, było także przesunięcie na Zachód granic Rzeczypospolitej, za cenę utraty całych Kresów Wschodnich. Takie decyzje doprowadziły do niebywalej w historii świata akcji wypędzenia Polaków z tamtych terenów, której namacalnym świadectwem m.in. na Ukrainie Zachodniej są popadające w ruinę rzymskokatolickie świątynie, rezydencje, dwory i dworki.

W wyniku II wojny światowej Związek Sowiecki podporządkował sobie znaczną część Europy, awansując tym samym do rangi światowego mocarstwa z ambicjami imperialnymi, ukrytymi pod hasłem pokojowej ekspansji komunizmu. W rzeczywistości ZSRR szykował się

do globalnej wojny, której efektem miała być totalna dominacja marksistowskiego imperium nad resztą świata. Dopiero po 45 latach po wojnie Polacy zrzucili sowieckie jarzmo niewoli i pokazali światu jak bardzo ważna dla Polski jest wolność i suwerenność, dając także innym narodom przykład do walki o ich niezależność.

W 80. rocznicę września 1939 r. chcemy w Gminie Lubaczów i na Ziemi Lubaczowskiej szczególnie pamiętać o bohaterach i tych wszystkich, którzy w naszej małej Ojczyźnie ponieśli najwyższą ofiarę. Chcemy pamiętać o gen. Bernardzie Mondzie i gen. Władysławie Andersie, prowadzących na Ziemi Lubaczowskiej i w jej okolicach działania wojskowe w ramach kampanii wrześniowej. Szczególną czią otaczamy gen. Józefa Kustronia, który na czele 21 Dywizji Piechoty Górskiej poległ w Bitwie pod Oleszycami, a także pochodzącego z naszej ziemi, gen. Stanisława Dąbka, dowodzącego – jako Pułkownik Lądową Obroną Wybrzeża – Honorowego Obywatela naszej Gminy. Dziś w sposób szczególny pamiętamy również o Julianie Dąbku- bracie gen. Stanisława Dąbka, który był kierownikiem szkoły w Lisich Jamach w latach 1935-1939. Progniemy oddać mu hołd i wyrazić wdzięczność za jego walkę o wolność Ojczyzny i patriotyczną działalność - jako harcerza, strzelca, żołnierza III Powstania Śląskiego, żołnierza II Korpusu gen. Władysława Andersa oraz członka i działacza koła żołnierzy Polskich Sił Zbrojnych im. Gen Stanisława Dąbka w Nowym Jorku. Dziś zostanie odsłonięta tu w szkole tablica jego pamięci.

Chcemy także pamiętać o mieszkańcach Gminy Lubaczów, zesłanych na Syberię, rozstrzelanych w więzieniach, wywiezionych do obozów koncentracyjnych i na roboty przymusowe do Niemiec. Pamiętamy o około pięciu tysiącach Żydów z obszaru przedwojennego powiatu lubaczowskiego, których przeszło połowa poniosła śmierć w komorach gazowych Bełżca i na Polu Plebańskim pod Dachnowem. Otaczamy pamięcią kilkudziesięciu Polaków, na których pomocnicza policja ukraińska (ukraińscy nacjonaliści), w Lesie Niwki koło Lubaczowa, w dniu 16 sierpnia 1941 r., dokonali egzekucji, serią strzałów w plecy z karabinu maszynowego.

Pamiętamy o żołnierzach Armii Krajowej, którzy zwłaszcza pod koniec wojny stawili zbrojny opór Ukraińskiej Powstańczej Armii, ratując tym samym życie polskiej ludności w naszym regionie, a także o żołnierzach Wojska Polskiego, walczących o wolną Polskę na frontach II wojny światowej. Pamiętamy o osobach cywilnych zamordowanych przez nacjonalistów ukraińskich, których imiona i nazwiska widnieją na tablicach i pomnikach w Krowicy Samej, Wólce Krowickiej, Podlesiu, Dąbrowie i Dąbkowie oraz tych niewinnych osobach cywilnych z Załuża - Podłęża, Czarnych i Dachnowa zamordowanych w 1941 r. przez Niemców, - upamiętnionych na obelisku w przysiółku Czarne i na tablicy w miejscowym Kościele.

O wszystkich ofiarach i zasłużonych w tym nieludzkim czasie pamiętamy, mając na względzie nie tyle dane statystyczne i zestawienia liczbowe, a indywidualne, odmienne, złożone historie i życiorysy, które tak niegdyś, jak i dziś składają się na obraz mieszkańców Gminy Lubaczów.

Ku pamięci i przestrodze - dbajmy o to, aby w sercach młodych ludzi była obecna Polska, nasza wspólna Ojczyzna. Niech obchody tragicznej rocznicy zachęcą nas do kształtowania młodego pokolenia w duchu patriotyzmu, szacunku dla przeszłości i pragnienia budowania świata bez wojny, przemocy, fałszu, a także wspierania wszelkich form szerzenia pełnej prawdy o przyczynach, przebiegu i skutkach II wojny światowej oraz bohaterskich czynach Polaków w tych tragicznych wydarzeniach.

Pragniemy docenić postawę żołnierzy II wojny światowej- dzisiejszych kombatantów, aktualnie będących w służbie żołnierzy Wojska Polskiego w tym szczególnie Wojsk Obrony Terytorialnej, spadkobierców kombatantów, działaczy organizacji i przedstawicieli instytucji oraz osoby świeckie i duchowne. Im właśnie dziś w 80 rocznicę wybuchu II wojny światowej szczególnie dziękujemy za postawę wierności prawdzie, a także pielęgnowanie pamięci o bohaterach oraz ofiarach walk i męczeństwa tej najtragiczniejszej z wojen.

Dziękuję za uwagę